

خدا دایا می بیسنی توراه را و من تورا!

■ دکتر آناهیتا تاشک

مشاور نمونه
و موفق استان
آذربایجان شرقی

اشاره

موفق و نمونه بودن کمی تلاش می‌خواهد و بیشتر دانش. هدف از تهیه گزارش و مصاحبه با مشاوران نمونه و موفق آموزش و پرورش استان‌ها، استفاده از تجارب این عزیزان و در مرحله‌ای دیگر ق‌ردانی از این افراد بوده است. به دلیل محدودیت زمان بسیاری از عزیزانی که موفق بوده‌اند در این مصاحبه‌ها حضور نداشته‌اند. اگر شما خود را موفق می‌دانید یا رؤسای اداره مشاوره استان‌ها مشاورانی را به‌عنوان نمونه و موفق می‌شناسند، لطفاً سوابق تحصیلی و مشاوره‌ای این عزیزان را به همراه شماره تماس و یا پیام‌نگار آن‌ها برای مجله ارسال کنند تا با آن‌ها تماس گرفته شود و مطالب این بزرگواران در مجله به چاپ برسد. در گزارش اخیر آقای کریم عباسی اول یکی از مخاطبان پیگیر مجله بوده و مطالب بسیاری برای مجله فرستاده و در حوزه مشاوره فعال‌اند. برای تشویق چنین مخاطبانی نظرات ایشان نیز در این مجموعه لحاظ شده است.

کارشناسی ارشد در رشته علوم قرآن و حدیث، فعالیت‌های قبلی شامل: معاونت اجرایی ستاد رسیدگی به امور آزادگان، شهردار منطقه چارواپماق، معاونت آموزشی تربیت معلم علامه امینی، معاون اداری مالی تربیت معلم علامه امینی، رئیس آموزش و پرورش عشایر استان، رئیس آموزش و پرورش گوگان و در حال حاضر معاون پرورشی و فرهنگی استان. امروزه در مقابله با مشکل "تهاجم فرهنگی" و به تعبیر مقام معظم رهبری "رخنه فرهنگی" باید بتوانیم به دل دانش آموزان نفوذ کرده و با روش‌های دینی و مذهبی و الگویی و با استفاده از مشاوران با محبت و دلسوز به موفقیت نائل شویم. این امر ممکن نخواهد بود مگر زمانی که از تجارب عزیزان موفق در مشاوره استفاده کرده و در جهت تقویت عملکرد سایر مشاوران نیز بهره ببریم. در این مسیر امید همکاری از سایر حوزه‌های تعلیم و تربیت از جمله دست اندرکاران نشریات رشد را داریم.

طاہر علمی - معاون پرورشی اداره کل آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی

● **واحدی:** دو اصل اساسی مشاوره، یکی پذیرش بدون قید و شرط و دومی رازداری است

● **عیدی:** مشاور در درجه اول باید خودش باشد. نقاط ضعف خودش را شناسایی و بکوشد آن‌ها را رفع کند

● **بختیاری:** اگر ارتباط بین مدرسه و دانش آموز قطع شود، مشکلات آغاز می‌شود!

● **دهقان:** معلمان بدون آگاهی‌های مشاوره‌ای به خانواده‌ها مشاوره ندهند

این استان آغاز شده است و هدف این بوده که حتی الامکان نیروهای متخصص در رشته‌های روانشناسی و مشاوره در هسته‌های مشاوره استان به کار گرفته شوند. در حال حاضر در تمامی نواحی و مناطق دارای هسته مشاوره هستیم و حدود ۱۹ ناحیه منطقه از هسته مشاوره به مرکز مشاوره ارتقا یافته‌اند. در مدارس نیز به ازای هر ۴۰۰ دانش‌آموز در مدارس دولتی یک ساعت مشاوره اختصاص یافته‌است. در اداره مشاوره تربیتی استان نیز ۸ پست فعال می‌باشند. نگاهی کلی به مجموعه مشاوره نشان می‌دهد که این کار فنی، تخصصی، پیچیده، سخت هزینه‌بر است. این کار وصول به قرب الهی است. اگر غیر از این باشد ما ضرر کرده‌ایم. امام محمدغزالی می‌گوید: «بعد از کار نبوت سخت‌ترین کار، تربیت است».

برای تربیت انسانی که بعد روحانی و وحیانی - اخلاقی دارد نمی‌توان تک‌بعدی عمل کرد. مشاوران به‌عنوان سفیران هدایت و طلابه‌داران تربیت، محرم دردهای دانش‌آموزان اند و باید به دل دانش‌آموزان سفر کنند. جنس مشاوره وصلت است. درون انسان‌ها بهترین کمک‌دهنده در زمینه مشاوره است. ویژگی‌های مشاور موفق، داشتن انگیزه الهی، تربیت صحیح، برقراری ارتباط دائمی و محکم با خداوند و سپس تخصص است؛ زیرا در این کار که دائماً با افراد ناخوش احوال روبه‌روست، چیزی جز آموزه‌های دینی و قرآنی و روحانی راه‌گشا نیست.

از دیدگاه شما ویژگی‌های یک مشاور موفق چیست؟

به‌روز بودن، داشتن نشاط و انگیزه و اخلاق حرف‌های از ویژگی‌های بارز مشاور موفق است. داشتن محبوبیت، مقبولیت و جذابیت نزد دانش‌آموزان از دیگر مؤلفه‌های این شغل پراهمیت است. مشاور باید رازدار باشد و به حقوق هم‌نوعانش احترام

جهانبخش غلامی - رئیس اداره مشاوران استان آذربایجان شرقی

با ۲۸ سال سابقه کار در آموزش و پرورش. دارای مدرک کارشناسی ارشد رشته برنامه‌ریزی درسی هستم و از سال ۷۳ مشاور مدرسه بوده‌ام. در قسمت اجرایی و اداری نیز کارشناس مشاور ناحیه، رئیس گروه مشاوره، رئیس اداره مشاوران استان و مؤسس مرکز مشاوره روانشناختی تخصصی تربیتی - تحصیلی کوثر هستم.

آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی دارای ۳۹ ناحیه / منطقه است و تمامی نواحی و مناطق دارای کارشناس مشاوره می‌باشند. ۷۵۰ مشاور در کل استان در حال فعالیت هستند که ۳۴۰ نفر را آقایان و مابقی را بانوان تشکیل می‌دهند. ۵۹۱ دارای مدرک تحصیلی لیسانس و ۱۵۴ نفر فوق لیسانس هستند مابقی دانشجوی دکتری یا دارای مدرک دکتری هستند. رشته تحصیلی ۲۴۹ نفر روانشناسی، ۱۷۹ نفر مشاوره و ۲۶۲ نفر علوم تربیتی است ۵۷ نفر نیز از سایر رشته‌ها در این حوزه فعالیت می‌کنند. در دو سال اخیر سازماندهی مجدانه هسته‌های مشاوره در

● **غلامی:** انتقاد مطرح این است که بسیاری از مشاوران موفق هستند که در گمنامی آن هم در دورترین و محرومترین نقاط کشور فعالیت می کنند و باید شناسایی و مورد توجه قرار گیرند

● **اسدزاده:** خلاقیت هم هنر است و هم تخصص

● **تمجدیدی:** بیشتر فعالیت ما در هسته مشاوره، ارتباط با دانش آموز و اولیای اوست. گاه اولیا نقششان پررنگ تر است و آنان نیز نیاز به مشاوره دارند

● **عباسی اول:** احترام به والدین و گوش کردن صبورانه را به فرزندمان بیاموزیم

کارهای صوری و کلیشه ای خودداری شود. توزیع مجله بدون شک در اغلب شهرستان ها با مشکل روبه روست. جایگاه و پایگاه مشاوره نیازمند دیدگاهی تازه است. باید عنوان شود که از نیروهای صف تا ستاد همه و همه نیازمند مشاوره اند. مشکل ما وجود پست های ترکیبی آن هم با رشته های غیرمرتبط است. باید تأکید کرد که کار تخصصی و مرتبط انجام دهند. برای توانمندی مشاوران باید در این زمینه سرمایه گذاری کرد. تا پنج سال آینده غیرفنی بودن و غیرتخصصی کار کردن پاسخگو نیست. الان برخی افراد بدون تخصص در این سمت فعالیت دارند.

بگذارد. وجود مشاور باید سراسر احساس و عاطفه باشد. انتقاد مطرح این است که مشاوران نمونه به صورت مجزا انتخاب نمی شوند. کل مجموعه آموزش و پرورش همیشه تحت یک دستورالعمل در نظر گرفته می شوند. بسیاری از مشاوران موفق و نام آور ما در گمنامی، آن هم در دورترین و محرومترین نقاط هستند. برخی از مشاوران دقیقاً حکم غریق نجات را دارند. ما دستورالعمل داریم که هر ماه مشاوران دولتی و غیردولتی در یک جا جمع شوند و با دعوت از استادان دانشگاه، به مسائل مشترکی که مطرح می کنند، بپردازند.

اگر پیشنهاد یا انتقادی مطرح است بفرمایید.

در حال حاضر مشاوران از رشته های روان شناسی جذب می شوند اما لازم است کارگاه هایی تشکیل شود تا آن ها با مسائل تخصصی تر آشنا شوند. گسترش مشاوره در دوره راهنمایی بسیار خوب است اما باید در تمام مقاطع دبستان یا ابتدایی جدی گرفته شود. یک مورد که تجربی انجام دادیم، برگزاری آزمون برای مشاوران حوزه مجله مشاور مدرسه است که با این کار آنان را ترغیب می کنیم اطلاعات تخصصی در این زمینه کسب کنند و با مسائل و مطالب روز هم آشنا شوند. در پایان باید بگوییم که:

خدایا راه دور است. من راه را نمی بینم اما همین کافی است که تو راه را می بینی و من تو را...

آیا اداره مشاوره در دوره ای که شما مدیریت آن را به عهده داشته اید، نوآوری و خلاقیتی داشته است؟

در سال گذشته ساماندهی اساسی در امور هسته ها و مراکز مشاوره انجام دادیم. در این ساماندهی هدف اصلی تخصصی کردن فعالیت ها و خدمات در این هسته ها و مراکز بوده است. انتخاب نیروهای متخصص از رشته های روان شناسی و مشاوره، بررسی صلاحیت فعالیت در هسته ها و صدور مجوز فعالیت یکساله برای هریک از اعضای تخصصی هسته ها از جمله این نوآوری ها بوده است. یکپارچه سازی فرم های مصاحبه و شرح حال و سایر فرم های تخصصی مورد استفاده در کلیه نواحی و مناطق استان نیز مورد دیگری بود که به صورت جدی دنبال شد.

انتظار شما از مجله مشاور مدرسه چیست؟

انتظاراتی که از مجله داریم این است که سر زدن به استان ها و درک مسائل و مشکلات را ادامه دهند. توزیع مجله به صورت منظم تری صورت گیرد و به محتوای مجله رسیدگی شود. از برخی

معرفی مشاورین موفق و نمونه استان آذربایجان شرقی رقیه عیدی خطیبی: پانزده سال استخدام آموزش و پرورش. هفت سال مشاور مدارس و سپس مشاور مرکز مشاوره- در حال حاضر مشاور مراکز انجمن اولیا و مربیان- مؤلف برتر استانی با

ویژگی‌هایی را در خود می‌بینید که به‌عنوان مشاور موفق معرفی شده‌اید؟

بختیاری: تلاش، انگیزه و علاقه است. تمام موفقیت‌هایی که کسب کرده‌ام فقط به‌پشتوانه خانواده بوده و مدیون همسرم هستم. **دهقان:** «علاقه» به مشاوره است، البته کسب تجربه یکی از عوامل موفقیت در این حرفه است. در مقطع ابتدایی بیشتر مشکلات بچه‌ها ناشی از خانواده آن‌هاست و وقتی مشکلات اولیا را بیشتر بررسی می‌کنیم و ریشه‌یابی می‌شود می‌توان اقدامات مؤثری انجام داد. البته حل مسائل کودکان در مدرسه، تنها راه حل نیست، برای مثال، خانواده‌ای داشتیم که از سوی فردی حمایت می‌شدند و بچه‌ها نقش پدر را از یاد برده بودند و گرایش به فردی داشتند که حمایتشان می‌کرد.

واحدی: زیر سایه تخصص و به‌روز بودن اطلاعات و اینکه پیوند خوبی بین دانش‌آموزان با همکاران مدرسه و اولیای دانش‌آموزان برقرار کند. دو اصل اساسی مشاوره، یکی پذیرش بدون قید و شرط و دومی رازداری است. اگر دانش‌آموز به این مسائل ایمان پیدا کند، بدون شک به سمت مشاور کشیده می‌شود. اعتماد که به‌وجود بیاید سایر مسائل روی روال می‌افتد و کار جریان می‌یابد. متأسفانه گاهی به خاطر کمک گرفتن از همکاران، اصل رازداری را در مورد دانش‌آموزان رعایت نمی‌کنیم و اعتماد این عده از ما سلب می‌شود.

عباسی اول: ۱. پذیرش بدون قید و شرط مراجع ۲. گوش دادن فعال ۳. تشخیص به‌موقع مشکل (شناخت نیاز) و درک دنیای درونی فرد ۴. تهیه طرح و برنامه و تعهد به انجام آن ۵. آموزش اظهار وجود ۶. رازداری، دوراندیشی و تصمیم‌گیری. ویژگی‌های شخصی که فکر می‌کنم در مشاور نمونه بودن تأثیرگذار بوده است: توجه عمیق به تفاوت‌های فردی، بیان انتظارات، شناخت همه‌جانبه دانش‌آموزان، ارائه سؤالات باز پاسخ در مورد مسائل دانش‌آموزان، انعطاف‌پذیری در تدریس، نظارت مؤثر بر عملکرد، تعیین هدف و احساس نیاز به پیشرفت، واقع‌بینی.

اسدزاده: صمیمیت، رازداری و علاقه‌مندی به کار و توکل به خداست. از آنجا که مشاوره کار سختی است با توکل به خدا می‌توان خیلی مسائل را لحاظ کرد و سپس گام برداشت.

تمجدیدی: به برقراری ارتباط مؤثر و ایجاد اعتماد در دانش‌آموزان معتمد و در مراجعه این عده در هر قشری که بود، قبولشان می‌کردم و هیچ وقت به‌عنوان فردی که قصد نصیحت

۱۱ عنوان کتاب در زمینه مشاوره- بانوی برگزیده در سال ۹۳ ازسوی استانداری

- **سکینه بختیاری:** کارشناس ارشد علوم تربیتی. ۲۶ سال سابقه در آموزش و پرورش. انتخاب به‌عنوان معلم نمونه چهار بار در منطقه، دو بار در استان و یک بار هم در سطح کشور- عضو شورای شهر عجب شیر- فعالیت در بخش‌های مختلف امور بانوان در پست مربی پرورشی، تحقیقات ستادی- پژوهش‌هایی در مورد مشکلات دانش و افت تحصیلی دانش‌آموزان پسر- فعالیت در بخش مشاوره کمیته امداد امام خمینی (ره)- در جشنواره الگوهای تدریس نفر اول درس آمادگی دفاعی و نفر دوم درس برنامه‌ریزی و جزو ۱۰ نفر برتر نویسندگان «تجارب مشاوره».

رقیه دهقان: کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی- سابقه مشاوره در کمیته امداد و امور بانوان- دارای مقاله آی‌اس‌آی در زمینه مشاوره.

حسین واحدی: دکترای روان‌شناسی از دانشگاه شهید بهشتی اهواز- مشاور هسته ناحیه پنج تبریز- مدرس دانشگاه. **صدیقه اسدزاده:** کارشناس ارشد روان‌شناسی- مشاور ناحیه دو و عضو هسته مشاوران ناحیه دو.

رقیه تمجدیدی: کارشناس امور تربیتی- ۲۴ سال سابقه کار در آموزش و پرورش- ۱۷ سال آن در زمینه مشاوره- حدود نه سال سابقه کار در هسته‌های مشاوره استان- در سه سال اخیر سمت مدیریت مشاوران خانواده ناحیه چهار.

کریم عباسی اول: تحصیل در رشته علوم اجتماعی دانشگاه تربیت معلم. کارشناس در رشته علوم تربیتی (مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی) و کارشناس ارشد در رشته روان‌شناسی تربیتی- دو کتاب تألیفی: تکنیک‌های شناخت و فراشناخت (مطالعه و یادگیری چرا و چگونه؟) و نگرشی نو بر فرایند یاددهی- یادگیری- چهار تحقیق علمی- پژوهشی- ۷۵ مقاله که ۳۶ مقاله در مجلات مختلف به چاپ رسیده است- چهار فعالیت اقدام پژوهشی، نه مقاله در سمینارها، همایش‌ها و جشنواره‌های مختلف- کسب رتبه‌های استانی و کشوری در مسابقه مقاله‌نویسی، طراحی سؤالات استاندارد، جشنواره برتر تدریس، کتاب‌خوانی و تحقیق- معلم نمونه کشوری در سال ۱۳۸۸.

ویژگی‌های مشاور موفق و نمونه چیست؟ شما چه

کردنشان را دارد نقش ایفا نکردم. همیشه شنونده خوبی بودم و ارتباط سالمی با آنها داشتم. داشتن اطلاعات کافی برای مشاور می‌تواند به او در راهش کمک کند؛ مشاور باید اول شناخت کلی از خودش داشته باشد تا بتواند مراجعان را راهنمایی کند.

در حوزه مشاوره خلاقیت یا نوآوری‌های خود را بیان کنید. تمجیدی: داشتن موقعیت‌های لازم برای ایجاد خلاقیت، موضوع مهمی است که به‌عنوان مثال شرکت در شورای دبیران مدارس که ماهانه اجرا می‌شود می‌تواند یکی از آنها باشد. در روستاهای استان که تعصبات خانوادگی وجود داشت و والدین با صحبت کردن فرزندان‌شان با دیگران مخالفت می‌کردند، به‌صورت گروهی، این عده را گرد هم می‌آوردیم و اقدامات مشاوره‌ای برایشان انجام می‌دادیم. حتی در مواردی که خودشان می‌خواستند، به‌صورت انفرادی مشاوره می‌گرفتند. ترتیب دادن سخنرانی‌های تخصصی همکاران در مدارس و اجرای مشاوره‌های گروهی برای دانش‌آموزان کنکوری و افرادی است که دچار اختلال در یادگیری بوده‌اند. طی برنامه‌ای نیز دانش‌آموزان از هسته‌های مشاوره بازدید به‌عمل می‌آوردند. برگزاری کلاس آموزش خانواده در پنج یا شش دوره برای اولیا و گاهی برگزاری کلاس جبرانی برای برخی مسائل.

عیدی خطیبی: منابع ما رو به گسترش‌اند اما همچنان با مشکل روبه‌رو هستیم، مخصوصاً در زمینه کاربردی بودن علوم، مثلاً وقتی در حوزه رفتاری کار می‌کند باید تکلیفی انجام دهد تا به نتیجه برسد اما از آنجا که تکالیف خارجی هستند و با فرهنگ ما سازگاری ندارند باید مطابق با فرهنگ خودمان باشد. کتاب «آشنایی با خطاهای شناختی» را تألیف کردم و کتاب «با من حرف بزن» را برای دختران نوشتم تا مسائلشان به زبان عامیانه مطرح شود. کارت‌های شناخت احساسات و عواطف را به‌گونه‌ای طراحی کردیم که هیجانات و احساسات و افکار مطابق با فرهنگمان در نظر گرفته شود. قصه‌درمانی بحث دیگری است که به‌صورت کاربردی و زبان تخصصی ساده به آن پرداخته‌ایم. نوع دوستی، مسئولیت‌پذیری، تخصص و علم، پشتکار و علاقه در کنار دانش، رویکرد فرهنگی و اعتقادی در کنار رویکرد علمی، بخش مهم دیگری است.

عباسی اول: شکل‌دهی به مطالب به‌صورت ترکیبات تازه، ریشه‌یابی (تفهیم مطلب، عمقی و معنایی نگریستن)، تأکید بر آزادی عمل برای کشف جهان اطراف و استقلال رأی، ریسک‌پذیری و مسئولیت‌پذیری، سؤال کردن و توجه بیشتر به مشاهده و آزمایش.

واحدی: جلسه آخر سال را به پاسخ سؤالات جنسی دانش‌آموزان اختصاص می‌دهم. بسیاری از سؤالاتی از این دست توسط افراد نامتخصص و ماهواره و غیره به بدترین حالت پاسخ داده می‌شود. در مورد مشکلات دانش‌آموزان، در این

زمینه دانش‌آموزی داشتیم که تجربه جنسی داشت و این مسئله سبب اضطراب فوق‌العاده او شده بود اما وقتی پاسخ دادیم، به آرامش رسید. متأسفانه در رسانه پیرامون این دست مسائل یا حتی آیدز برنامه‌ای ساخته نمی‌شود. حتی تلویزیون دو مسئله اساسی مشکل‌آفرین برای دانش‌آموزان ما دارد. در اکثر سریال‌ها دو نوجوان به هم علاقه‌مند می‌شوند که آخر سریال مشخص می‌شود والدین اشتباه می‌کرده‌اند و باید این دو به هم می‌رسیدند. مسئله دوم تبلیغات گسترده در زمینه کلاس‌های آموزشی است که ما با آن‌ها مخالفیم و دائماً در مدارس به بچه‌ها گوشزد می‌کنیم که به این کلاس‌ها نروند اما تلویزیون به‌گونه‌ای دیگر حضور در این کلاس‌ها را توجیه می‌کند. حتی گزارشگران هم در مصاحبه‌هایشان با دانش‌آموزان می‌پرسند که برای موفقیت در کنکور در کدام کلاس‌ها شرکت می‌کنید و وقتی دانش‌آموزان می‌گویند به مشاوران مدرسه‌مان مراجعه می‌کنیم، می‌گویند بهتر نیست از فلان کلاس آموزشی بهره ببرید! این‌ها نشان می‌دهد اهداف دست‌اندرکاران تلویزیون با آموزش‌وپرورش هماهنگ نشده است. در کل دنیا اول آموزش‌پذیری است و سپس تربیت، اما ما فقط و فقط به درس‌خوان شدن دانش‌آموز اهمیت می‌دهیم و بس. حتی برخی متوسل به کلک‌هایی در زمینه آموزش شده‌اند که آن هم به یادگیری آسیب می‌زند.

اسدزاده: خلاقیت هم هنر است و هم تخصص. هر دانش‌آموز که به ما مراجعه می‌کند، موجودی منحصر به فرد است که مشاور با خلاقیت خود باید راهکار لازم را به او ارائه کند. وقتی در شورای معلمان موضوعی مطرح می‌شود، مشاوران می‌توانند طرحی را در میان بگذارند تا این ارتباط بیشتر شکل بگیرد، مثلاً بحث پیرامون مسائلی مانند هوش هیجانی، ضررهای آوردن موبایل به مدرسه توسط دانش‌آموزان، مسائلی هستند که به‌طور جدی می‌توان در مورد آن‌ها بحث کرد.

به منظور بهبود مشاوره به‌طور کلی و به‌صورت اخص در آموزش‌وپرورش چه پیشنهاداتی دارید؟

تمجیدی: برای افرادی که در مدارس به‌عنوان مشاور مشغول تدریس هستند، گذاشتن کلاس‌های ضمن خدمت تخصصی و برگزاری آزمون‌ها بسیار مؤثر است. حضور مشاوران در دوره‌های ابتدایی و راهنمایی بیش از هر دوره‌ای ضرورت دارد. مشاوران متخصص در مدارس راهنمایی به‌دلیل حساسیت سنی باید حضور جدی داشته باشند.

عیدی خطیبی: همه افراد صلاحیت روان‌شناس و مشاور بودن را ندارند. برخی مشاوران نیاز دارند تحلیل روانی شوند تا بتوانند در این حوزه فعالیت داشته باشند. افرادی که مشاور مدارس می‌شوند باید بدانند که باعث جلب یا سلب اعتماد مردم خواهند شد. پس باید از همان ابتدا از نظر شخصیتی گزینش

شوند، به اثبات برسند و سپس کارشان را آغاز کنند. نباید تنها داشتن مدرک ملاک باشد. بسیاری از افرادند که بهرغم داشتن تألیفات متعدد و مدارک عالی نتوانسته‌اند موفق عمل کنند. پیوند علم، اعتقاد، دانش، بومی‌سازی و علاقه نیز از عواملی است که در بهبود خدمات مشاوره کمک شایانی خواهد کرد.

عباسی اول: این انتظارات در مشاوران شکل بگیرد: برقراری ارتباط عاطفی مثبت با دانش‌آموزان، تأکید بر زمان حال، تأکید بر خودرهبری و خودنظم‌دهی و خودتصمیم‌گیری دانش‌آموزان، ایجاد محیطی آرام برای دانش‌آموزان، کمک به برنامه‌ریزی درسی دانش‌آموزان و اخذ تعهد نسبت به انجام آن.

بختیاری: مشاوران باید تخصصی کار کنند و براساس علائق و تخصص طبقه‌بندی شوند، نه اینکه حکم آچار فرانسه را داشته باشند. انتقادی که از نظر من مطرح است این است که معمولاً با تغییر و تحولات آموزش و پرورش، سیستم ما هم تغییر می‌کند، ثابت نداریم، از نظر اداری دائماً زیرگروه دیگر گروه‌های آموزشی می‌شویم. در واقع، در یک کلام می‌توان گفت که امنیت شغلی نداریم و هیچ تشویق و پاداشی را شاهد نبوده‌ایم.

دهقان: تخصصی شدن مشاوره در این زمینه بسیار مؤثر است. من در یک هنرستان کار می‌کردم و می‌دیدم معلم زبانی برای مشاوره خانواده نظر می‌داد و رشته تخصصی خودش را تدریس نمی‌کرد. من در شورای مشاوره دبیران تأکید کردم که پنج دقیقه قبل و بعد از کلاس را به بحث تربیتی بچه‌ها اختصاص دهند. در درس ریاضی و فیزیک هم می‌توان با دانش‌آموز ارتباط برقرار کرد. **واحدی:** ما چارچوبی داریم که باید به آن اهمیت بدهیم. اگر اهمال کار باشیم نباید انتظار موفقیت داشته باشیم. اگر معلم کارشان را جدی نگیرند، موفق هم نمی‌شوند. امروزه دانش‌آموزان به‌خوبی می‌دانند کدام معلم بیش از دیگران به کارش اهمیت می‌دهد یا به کارش تسلط دارد. انعطاف‌پذیری هم ویژگی مهم دیگر شخصیت‌پذیری است. گاهی اقدامات باید در مشاوره با خانواده صورت گیرد و اغلب مشکل دانش‌آموز نیست. مشکل والدین یا معلمان‌اند. در سنین بالا خود مشاوران با دعوت از دانش‌آموزان مستقیماً وارد عمل می‌شوند، اما متأسفانه در برگزاری جلسات مهارت‌های خانواده و انجمن اولیا و مربیان، مشاوران حضور ندارند. والدین در دوره دبستان نقش بیشتری دارند.

اسدزاده: بهبود مشاوره در صورتی امکان‌پذیر است که به‌عنوان شغلی تخصصی به آن نگاه شود و اینکه مطالعات مشاوران به‌روز باشد، تک‌بعدی نباشد و با نظام روان‌شناسی ارتباط برقرار شود، در این صورت می‌شود به تخصصی شدن بیشتر، امیدوار شد.

چه روش‌هایی برای جلب همکاری کادر مدرسه پیشنهاد می‌کنید یا در طی سابقه مشاوره به کار برده‌اید؟

عباسی اول: به‌عنوان معلم تلاش می‌کنم با تک‌تک معلمان ارتباط عاطفی برقرار کنم و به دنیای درون آن‌ها پی ببرم. هرچه ارتباط بین مشاور و کادر مدرسه بیشتر و عمیق‌تر باشد، شناسایی

مشکلات دانش‌آموزان نیز آسان‌تر می‌شود.

بختیاری: مشاوران حلقه اتصال خانواده، مربیان و دانش‌آموزان هستند و اگر در کارشان تبحر داشته باشند، می‌توانند مؤثر واقع شوند. برای مثال، در حوزه بهداشت روان مشاور با همکاران دبیر در ارتباط است و به راحتی می‌تواند مسائل خاص را با همدیگر در میان بگذارند. این گروه در صورت ارتباط با معلمان می‌توانند آن‌ها را راهنمایی کنند و معلمان هم بچه‌ها را راهنمایی کنند. اما باید یک مدیریت عالی وجود داشته باشد. شورای دبیران در زمینه ارتباط با کادر مدرسه، والدین و دانش‌آموزان نقش بسیار مهمی دارد.

اسدزاده: یکی از فعالیت‌هایی که مشاور باید انجام دهد برقراری ارتباط مناسب با بچه‌ها، کارکنان و کادر اداری و معاونان است. مشکلات دانش‌آموزان تنها مربوط به دایره خصوصی‌شان نمی‌شود و مشاور باید در کنارشان حضور فعال داشته باشد. حضور در شورای مدرسه و شورای دبیران بسیار مؤثر است. وقتی مدیر مدرسه می‌بیند مشاور راهکارهای مناسبی ارائه می‌دهد، حتماً به او اعتماد خواهد کرد؛ دبیران هم همین‌طور.

تمجدیدی: مشاور سعی کند دنیای خودش را تا دنیای دانش‌آموز پایین بیاورد و از دید یک درمانگر یا والدین بچه به او نگاه نکند و هرگز اجازه ندهد گله‌مندی مسئولان مدرسه یا والدین دانش‌آموز در راهنمایی او تأثیر داشته باشد. در زمینه همکاری با مسئولان مدرسه، با هماهنگی آنان به دانش‌آموزان مسئولیت می‌دهیم، همین مسئله سبب پیگیری آنان برای ادامه همکاری است. مدیران و معاونان و سایر معلمان با ما ۷۰ درصد همکاری دارند. مدیران پس از دیدن عملکرد مشاوران از همکاری آنان استقبال می‌کنند.

عیدی خطیبی: مشاور در درجه اول باید خودش باشد. نقاط ضعف خودش را شناسایی و بکوشد آن‌ها را رفع کند. کم‌کم باید بتواند اعتماد جلب کند؛ زیرا جلب اعتماد سریع و صوری اتفاق نمی‌افتد. راهکارهای ارتباطی و مهارت‌های اجتماعی نیز در این رابطه بسیار اهمیت دارد.

دهقان: در مدرسه ماهی یک بار جلسه شورای دبیران برگزار می‌شود و مشاوران می‌توانند با سایر دبیران تعامل داشته باشند. نصب جملات روان‌شناسی که معانی زیادی دارند یا دل‌نوشته‌های دانش‌آموزان در معرض دید، راهی است برای برقراری ارتباط معلمان با دانش‌آموزان. در موارد خاص ما با خود بچه مشکل را حل می‌کنیم اما در مورد بعضی مشکلات که کودک در خطر است، اولیا را وارد بحث می‌کنیم. بیشتر در بحث‌های عمومی مسائل را با خود بچه‌ها حل می‌کنیم.

واحدی: دانش‌آموز جدا از مدرسه نیست. مسائل دانش‌آموز تماماً تعاملی است، با کارکنان مدارس، با خانواده، معلمان و غیره. اگر در این مسائل، مشاور رابطه مناسبی با کادر مدرسه داشته باشد، امور به‌خوبی پیش می‌رود. اقتدار و صمیمیت مشاور حرف مهمی در این زمینه می‌زند. مشاورانی که صمیمیت دارند، ممکن است در زنگ تفریح مطالبی را به آسانی با دانش‌آموز در

میان بگذارند که دانش‌آموز خودش را موظف به اطاعت کند. اقتدار و کارآمدی هم باعث پیشبرد اقدامات او می‌شود.

به چه روش‌هایی، همکاری والدین و به‌طور کلی خانواده را جلب می‌کنید؟

دهقان: برای جلب همکاری اولیا و دانش‌آموزان، بیشتر کلاس آموزشی می‌گذارم. البته مدرس حجاب و عفاف هم هستم و از بعد روان‌شناسی این موضوع بررسی می‌شود. بررسی آسیب‌های اجتماعی، برقراری ارتباطات نامتعارف، مهارت‌های زندگی، فرزندپروری برای اولیا موضوعاتی است که در کلاس‌ها به آن می‌پردازیم.

عیدی خطیبی: در این بحث مشاور باید موقعیت‌شناس باشد، بداند که طرح کدام مسئله برای والدین مؤثر و چه مشکلاتی است که نباید برای آنان بازگو کرد. گاهی اطلاعاتی که به خانواده داده می‌شود، ایجاد مشکل می‌کند. امروزه بسیاری از معلمان به هر بچه‌ای که دارای شیطنت کودکانه است، برچسب بیش‌فعالی می‌زنند. بسیاری از موارد نیاز به برنامه‌ریزی کلان و دقیق دارد. پخش بسیاری از سریال‌ها و برنامه‌های تلویزیونی و حتی مطالب مندرج در نشریات نیز کاملاً ناآگاهانه صورت می‌گیرد.

تمجیدی: در رابطه با ارتباط مشاور با والدین باید به این نکته توجه داشت که ممکن است چند جلسه خصوصی با دانش‌آموز برگزار شود. بسیاری اوقات دانش‌آموز حاضر به عنوان کردن مشکلش با والدینش نمی‌شود، اما اگر موضوع صرفاً مربوط به خانواده بود، باید از او اجازه گرفت و موضوع را به والدین اطلاع داد تا مشکل برطرف شود. حتی این اتفاق افتاده که برای ارائه یک سری تکالیف به والدین جلساتی داشته‌ایم.

بختیاری: به‌عنوان مدرس آموزش خانواده به جرئت می‌گویم که در جلسات، راهنمایی لازم برای توجه به موضوعات خانوادگی، به این عده ارائه می‌شود. ایجاد امنیت در خانواده، برقراری ارتباط و هدایت تحصیلی از دیگر بحث‌هایی است که با خانواده‌ها در میان گذاشته می‌شود. در کنار این‌ها در جلسات خصوصی و انفرادی هم در مورد مسائل سازشی دانش‌آموزان صحبت می‌شود.

عباسی اول: مشاوران رابطه‌ای صمیمی با والدین دانش‌آموزان برقرار کنند، والدین را توجیه کنند که بدون مشارکت آن‌ها، اطلاعات جامع در مورد فرزندشان به‌دست نمی‌آید، شناخت توانایی‌ها و محدودیت‌ها از طریق والدین امکان‌پذیر است، نیازها بررسی و مشخص شود، برنامه مناسب برای ارضای نیازها و رفع مشکلات تهیه و تدوین شود و در طراحی برنامه‌ها باید والدین دخالت داشته باشند، احترام به والدین و گوش دادن صبورانه حرف‌های آن‌ها.

واحدی: گاهی دانش‌آموز مسائلی را مطرح می‌کند که دوست ندارد خانواده‌اش از آن باخبر شود. اگر مسئله به‌گونه‌ای نباشد که به دانش‌آموز ضرر بزند، با خود دانش‌آموز صحبت می‌کنیم و با صلاح‌دید او به والدینش اطلاع می‌دهیم و آن‌ها را برای

جلسات مشاوره درگیر می‌کنیم. ارتباط مخفیانه مربیان با والدین موجب عدم اعتماد دانش‌آموز به آنان می‌شود. در برخی از جلسات اولیا و مربیان، اختلاف نظر میان بچه‌ها و والدینشان ایجاد شده است. گاه بحران هویت، موجب شده دانش‌آموز خانه را ترک کند و رغبتی به حضور در خانواده نداشته باشد. برگزاری جلسات در دوره نوجوانی دانش‌آموزان پیرامون ارتباط میان دو جنس مخالف، موضوع مهمی است که بسیاری از افراد از به‌کار بردن روش‌های کاربردی و علمی برای حل آن عاجزند و در این زمینه موفق عمل نمی‌کنند.

مشکلات اخیر دانش‌آموزان کدام است؟

عیدی خطیبی: مشکلات عمده دانش‌آموزان را می‌توان دسته‌بندی کرد: مشکلات تحصیلی، ارتباطی و روان‌شناختی و از همه مهم‌تر مشکلات بینشی، سواد و اطلاعات است. ما باید بینش دانش‌آموزان را تقویت کنیم که این مهم بیش از هر چیز به والدین و خانواده‌ها مربوط است که مهارت و توانمندی ندارند و ثمره زندگی‌شان هم دچار مشکل می‌شود. پس مشکل دانش‌آموز تنها مربوط به خودش نیست، بخشی مربوط به خانواده، بخش دیگر به خود او و بخش دیگر نیز مربوط به مدرسه و حتی مشاوران می‌شود.

عباسی اول: ۱. عدم تفکر در امور مختلف ۲. فرهنگ سکوت ۳. همگرایی و تکیه بر محفوظات ۴. دارای تفکر تقلیدی و قالبی در یادگیری ۵. درگیر نشدن با مسائل زندگی (فاصله بین علم و عمل) ۶. بی‌توجهی به دنیای درون (تفاوت درون‌فردی) ۷. استهزا و تمسخر بین دانش‌آموزان به‌خاطر بیان ایده‌ها، ۸. نداشتن علاقه و انگیزه ۹. استفاده کمتر از روش‌های حل مسئله، ۱۰. تکانشی بودن بیشتر دانش‌آموزان.

بختیاری: اکثر مشکلات دانش‌آموزان از نظر تحصیلی است و اینکه انگیزه لازم را ندارند. اعتقادات فرهنگی دانش‌آموزان در درون و بیرون نظام آموزشی کاملاً متفاوت است. مهارت‌های زندگی در دانش‌آموزان باید تقویت یا آموزش داده شود. همه چیز الان در ثبت‌نام دانش‌آموزان در کلاس‌های تقویتی و کنکور و غیرانتفاعی خلاصه شده است. بچه‌ها از بازی، احترام و موضوع مهمی چون خانواده جدا مانده‌اند. این رفتارهای نادرست همه از ناآگاهی و چشم و هم‌چشمی والدین است که دوست دارند فرزندشان برتر از دیگری باشد. آمار و ارقام تنها روی کاغذست و همه چیز بدون نتیجه و لاینحل باقی مانده است.

دهقان: انگیزه تحصیل در دانش‌آموزان است و بیشتر مشکلات فرزندانش ناشی از خانواده‌هاست. بچه‌ها نمی‌توانند با اولیای خود ارتباط خوبی برقرار کنند. به همین خاطر سعی کردیم با افزایش کلاس‌های آموزشی مهارت زندگی به این عده کمک کنیم.

تمجیدی: مشکل اولیه دانش‌آموزان این است که شناخت کافی در مورد خود و توانایی‌هایشان ندارند و این وظیفه والدین و مشاوران است که به آن‌ها در شناخت کمک کنند. آموزش

دادن به اولیای این دانش آموز او به مدرسه نابینایان تهران رفت و اکنون پس از گذشت ۲۰ سال از آن زمان، خودش فوق لیسانس مشاوره دارد و در حال مشاوره دادن و تدریس در مدارس استثنایی است.

تمجیدی: در روستای دور افتاده‌ای که کار می‌کردم، دانش آموزان روز جمعه به مدرسه می‌آمدند تا در انتخاب رشته کمکشان کنیم. در آن روستا روزی یک ساعت به ما آب می‌دادند. اما من کارم را با لذت و خوشحالی و نیت خوب و خالصانه انجام می‌دادم. یادم هست سه خواهر بودند که وضع اقتصادی بدی داشتند. یکی از آنان کنکور داده بود و رتبه بالایی نداشت. روزی آنان را به منزلم دعوت کردم و برای خاوهاری که امتحان کنکور داده بود، انتخاب رشته کردم. نتایج که اعلام شد، در کمال ناباوری دیدم در دانشگاه سراسری پذیرفته شده است.

مهارت‌های زندگی و مسئولیت‌پذیری برای پیشبرد اهداف در زندگی از دیگر موارد پراهمیت است. تفاوت سطح علمی دانش آموزان یک کلاس از دیگر مسائلی است که معلمان و مشاوران با آن درگیرند. این مهم بر عهده مسئولان مدارس است که با استفاده از دانش آموزشی که در مراتب علمی بالاتری قرار دارند، گروه‌بندی کنند تا بچه‌ها یکسان‌سازی شوند. در دوره ابتدایی اختلالات یادگیری از مهم‌ترین مسائل است. بیشترین مراجعان ما در مدارس ابتدایی کسانی هستند که اضطراب و ترس از دور شدن از والدینشان را دارند. حتی دیده می‌شود که با گذشت شش ماه از سال تحصیلی ما با این مسئله درگیریم.

نظر، انتقاد یا پیشنهاد خود را درباره مجله رشد مشاور مدرسه بفرمایید.

بختیاری: خوشحال‌کننده است که اولین گام‌ها را برای برقراری این ارتباط (ارتباط مشاوران استان‌های کشور با نشریه) برداشته‌اید. اگر در مجله به شیوه‌ای جزئی مسائل مشاوره را زیر نظر داشته باشید و مشکلات استان را از زبان مشاوران بشنوید، بدون شک موفق‌تر خواهید بود تا اینکه به انتظار ارسال مقالات از مشاوران سراسر کشور بنشینید. البته کسب موفقیت در صورت تداوم این ارتباط است و اگر این ارتباط قطع شود، باز هم مشکلات آغاز خواهند شد.

دهقان: آموزش عمومی دانش آموزان باید مورد توجه مشاوران قرار گیرد. مجله با تجربه‌هایی که در این زمینه از سوی مشاوران درج می‌کند، به سایر مشاوران راه حل ارائه می‌کند. ما نمی‌توانیم به‌طور انفرادی برای دانش آموزان کاری انجام دهیم.

واحدی: بهتر است بیشتر از مطالب مشاوران استفاده شود زیرا ایجاد انگیزه می‌کند. باید از مطالب کاربردی جدید و عینی و به‌روز استفاده کرد. از تجربیات استفاده شود. گزارش بدهیم و از مشاوران بخواهیم در ارائه این مطالب نقش داشته باشند. مطالب براساس زمان ارائه تنظیم شود. باید فعالیت‌های فصلی را معین کنیم تا مطالب با زمان ارتباط داشته باشند.

اسدزاده: درج گزارش‌های استانی و تجارب مشاوران شهرستان‌ها ممکن است به جذابیت و غنای مجله کمک کند.

تمجیدی: اطلاعاتی که در مجلات رشد درباره مشاوران درج می‌شود، حتماً به‌روز و کاربردی باشد و جنبه علمی صرف نداشته باشد.

عیدی خطیبی: صفحه‌آرایی مجله باید بسیار شکیل باشد. مدرن‌تر باشد و جذابیت بیشتری داشته باشد.

اگر تجربه ویژه‌ای در حوزه مشاوره داشته‌اید برای استفاده از تجارب توسط همکاران دیگر بیان بفرمایید.

اسدزاده: حدود ۲۰ سال است در آموزش و پرورش خدمت می‌کنم. در اولین سال کاری، دانش‌آموزی نیمه‌بنا داشتیم که قبل از آمدن به مدرسه خواندن و نوشتن را آغاز کرده بود اما نمی‌توانست همپای سایر دانش‌آموزان دیگر باشد. با مشورت

عباسی اول: پیشنهادهایی برای مشاوره با دانش آموزان:

۱. شخصیت، ارضای انگیزه‌ها و رفع نیازهای دانش آموزان اولویت قرار گیرد.
۲. به دانش آموزان پیامزید که یادگیری خود را به عملکرد تبدیل کنند.
۳. دانش آموزان را با فن مطالعه و تحقیق آشنا کنید.
۴. به تفاوت‌های درون فردی دانش آموزان توجه کنید.
۵. مفاهیم درسی را تا حد امکان با واقعیت‌های زندگی ارتباط دهید.
۶. روحیه پرسشگری خلاق را در بین دانش آموزان تقویت کنید.
۷. دانش آموزان را به تخیل مثبت و تفکر واگرا تشویق کنید.
۸. دانش آموزان بدانند که مسائل حل نشده زیادی هنوز وجود دارد.
۹. اجازه انتقاد سالم، پیشنهاد مفید و سازنده به دانش آموزان داده شود.
۱۰. دانش آموزان را در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌های مدرسه به‌طور فعال مشارکت دهید.
۱۱. به دانش آموزان پیامزید که چگونه خود را ارزشیابی کنند و خودتنظیم شوند.
۱۲. مهارت بحث گروهی را در دانش آموزان تقویت کنید.
۱۳. به مشاهده طبیعی و آزمایش بها دهید.
۱۴. سطح رشد واقعی و ظرفیت رشد دانش آموزان را در نظر بگیرید.
۱۵. تأکید کنید که تحقیق و تحول دوروی یک سکه‌اند.
۱۶. به دانش آموزان تکالیفی بدهید که دارای درجه دشواری متوسط باشند.
۱۷. از دانش آموزان بخواهید که از مقایسه کردن خود با یکدیگر جداً بپرهیزند.
۱۸. کمک کنیم تا تحمل بچه‌ها برای مواجه شدن با ناکامی احتمالی افزایش یابد.
۱۹. مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزانی را که عزت‌نفس پایین دارند، تقویت کنید.
۲۰. زندگانی پیامبران و ائمه معصومین (ع) را الگوی خود و دانش آموزان قرار دهید.